

l'ullal 19

tercera època

revista del cpfpa
francesc bosch i morata
xàtiva
maig 2014

participació de l'escola

Títeres de un sistema.

Elson Coelho

Abro la puerta.

Mª Angeles Rodríguez

Yo no leo para....

Sor Juana Inés de la

Cruz

Una reflexió a propòsit de esta lectura.

Carmen García, una lectora

El aborto.

Marta Yusta

In memoriam.

Elson Coelho

Dret a

l'Alimentació.

Maribel Mateu

Benavent

La casa del sol

naixent. The

animals (traducció

i adaptació Vicent

Estornell)

La generació pèrdua.

Vicente Vila

Los estudios de

Andrea.

Andrea G.P.

Tu corazón.

Anónima

La meua avia.

Sandra Caravaca

Blesa

Ella.

Anónimo

Saber reconvertir el dolor.

Amparo Fenollar

Prisionero en

la oscuridad.

Anónima

L'epa presenta

el seu projecte

"Històries de

vida"

El CPEPA Francesc

Bosch i Morata

augmenta les

seues instal·lacions

amb intenció

de fer Formació

Professional

editorial

Il·lusionar-nos és fàcil quan comencem un projecte en el que creiem i amb les persones que comparteixen aquesta il·lusió amb.... Anem fent, anem lluitant i, poc a poc, amb la força del treball en grup i ben fet anem aconseguint-se les coses que havíem somniat, aleshores joves, i ara no tant. És així com aquesta escola i les persones que la conformen hem anat fent, pensant i aconseguint continuar esdevenint una escola al servei de la gent. Primer una edifici i uns equipaments dignes que ens han possibilitat dignament mostrar que les persones joves i adultes volen i desitgen aprendre... posteriorment, ara mateix, ampliant l'horitzó i les possibilitats amb més espais i equipaments que ens permetrà donar més cos al projecte en marxa... millorant tant els processos educatius com l'oferta dels estudis, dels programes... que anem a fer; per fi, una escola digna, en una ciutat capital, en una societat capdavantera...

taller de premsa

Coordinació: Paqui Borox i pep aparicio guadas.

Consell de redacció: Paqui Borox, Tere Vila, Isabel Aparicio, Vicent Vila, Merche Díaz, Elson da Cruz, Carla Gomar, Rafa Albert, pep aparicio guadas, Mª Carmen García, Marta Yusta, Vicent Penalba i Mª Ángeles Rodríguez, Andre Giménez.

Traducció i correcció: Neus Benito; Miquel Boronat.

Coberta: Paco Redondo (fotografia).

Contracoberta: Serafín Pelegero (fotografia).

Fotografies: Taller de Premsa i de Fotografia, Quique Luján i Antonio Navarrete, Loles Sáez, Rafa Aguado, Ramón Navarro, Juan Miquel, Quique Climent, Eugeni Lloret, Juan Colomer.

Dibuixos: José Martí Pastor, José Andrés Pérez Bellido, M.ª Nieves Martínez, Emilia Torregrosa, M.ª Cruz Piera Mañez, Vicent Vila, M.ª Angeles Rodríguez, Mariví Sanchis Almiñana, Fina Cuenca.

Disseny i maquetació: Taller de Premsa

Impressió: Paperplegat, s.l.

Però ha estat el desig, l'amor i la lluita convençuda de totes i tots el que ha fet, real i possible, el projecte singular i comú que estem posant en marxa —des de 1978 fins 1988; des de 1989 fins ara-. I potser podríem pensar 'ja està tot fet, ara a descansar...' doncs no. Ara mateix ens toca reil·lusionar-nos amb nous projectes, amb noves programes, amb nous estudis... totalment immersos en l'aprenentatge al llarg de tota la vida, ací i ara, tornem a comprometre'ns. Ara mateix acabem amb la plena satisfacció de la feina ben feta i tenint en compte els nous reptes educatius i formatius que han de donar respostes a les necessitats, interessos i demandes de les persones joves i adultes de la ciutat i de la comarca i, com va escriure Miquel Martí i Pol: "... Possen-nos/ dempeus altra vegada i que se senti/ la veu de tots, solemnement i clara./ Cridem qui som i que tothom ho escolti./ i, en acabat, que cadascú es vesteixi/ com bonament li plagui, i via fora,/ que tot està per fer i tot és possible."

ogoa

¿Conoces el "efecto Mateo"?

Vicent martí

escola oberta

Històries de vida. Fer i pensar Cartes a qui pretenga ensenyar, SETENA CARTA. De parlar-li a l'educand a ell i amb ell: de sentir a l'educand a ser sentit per ell.

Paulo Freire

Crisi de les democràcies de base.

Tomás Rodríguez Villasant

Títeres de un sistema. Elson Coelho

Lo que ves conveniente para tu futuro debes empezar a cambiarlo hoy porque cada día son más las barreras que nos pone el sistema a los jóvenes para tener un futuro laboral estable y justo. La juventud cumple con el deber de estudiar pero una vez terminados dichos estudios no logran encontrar la felicidad y comodidad que en teoría el sistema debe ofrecer a los que son el futuro de la humanidad. Parecemos vivir dentro de una centrifugadora donde los problemas y las dificultades no dejan de dar vueltas y juntarse haciéndose cada vez más grandes. Me da la sensación que el sistema no quiere que haya gente sabia porque no interesa que la población a la que quieres ‘dominar’ lo sea.

Dificultando el futuro laboral actual están dificultando el futuro educativo de mañana, a ningún sistema o sociedad le interesa tener gente sabia porque el sabio hará notarse, hará volver sus derechos como ciudadano. Una población sin empleo es una población que no puede pagar los estudios a la siguiente generación y dicha generación será más vulnerable porque crearemos analfabetos que desconocerán por completo sus derechos, más que personas serán títeres de un sistema el que no le importa crear esa generación si con eso logran mantenerse en el poder. Sin voz y sin acciones no lograremos cambiar el futuro, actuar no es una opción porque se ha convertido en una necesidad vital porque ya no hablamos de comodidad para vivir sino de necesidades para poder hacerlo. El desempleo está siendo una causa bastante clara de la mala administración que estamos teniendo por parte de nuestro sistema. La población ve el empleo como algo donde ganamos dinero y es donde nos equivocamos no queremos solo dinero lo que buscamos en un salario justo que permita crear un futuro mejor.

Abro la puerta. Mª Ángeles Rodríguez

Abro la puerta y huelo a mi hogar, transportándome a mi infancia, a la seguridad del hogar y huelo con fuerza para que no se escape ningún recuerdo, huelo la ropa que voy colocando en cajas. Abro los cajones igual como cuando era pequeña, sigo recorriendo la casa y me dirijo al cuarto de aseo, abro la puertecilla del armario y diviso una pastilla de jabón, me la echo a la nariz, ¡caramba como me recuerda a mi padre!, sigo recorriendo la casa y subo la escalera y voy directa a la “terrasita” y lo primero que hago es abrir el grifo de la pila de lavar y me mojo las manos y me transporta al chapoteo de mi madre cuando enjuagaba la ropa en la pila mientras canturreaba con el olor de la ropa tendida al sol.

Cierro el grifo y recorro las habitaciones y busco la cama de mis padres, me dejo caer en ella con cariño y me agarro al cojín intentando absorber algún recuerdo de ellos.

De repente vuelvo a la realidad y recuerdo: ¡qué estaba haciendo en casa de mis padres!. Cojo el cartel para colgar: Vendo, teléfono 96 227...

Yo no leo para.... Sor Juana Inés de la Cruz

Yo no leo para ser más inteligente,
leo para ignorar un poco menos.

Yo no leo para ser una persona más compleja,
leo para ser alguien más simple.

Yo no leo para enriquecer mi vocabulario,
leo para endeudarme con mi lengua.

Yo no leo cientos de libros,
leo muchas veces el mismo.

Yo no leo para sentirme realizada,
leo lo que me realiza para sentirme.

Yo no leo para decir leo,
leo para escuchar otras voces en mi silencio.

Yo no leo para olvidarme de la realidad,
leo para transformar la mía.

Yo no leo para transportarme a otras historias,
leo para que otras historias sean parte de la mía.

Yo no leo para cuestionarme lo que otros leen,
leo para cuestionarme lo que yo leo.

Yo no leo para creeme más que otros,
leo para ser yo misma.

Yo no leo porque vaya a ser mejor persona,
yo simplemente leo porque leo.

Una reflexión a propósito de esta lectura. Carmen García, una lectora

Hay que diferenciar la sabiduría, la inteligencia, el talento y la adquisición de conocimientos y cultura a través de la lectura.

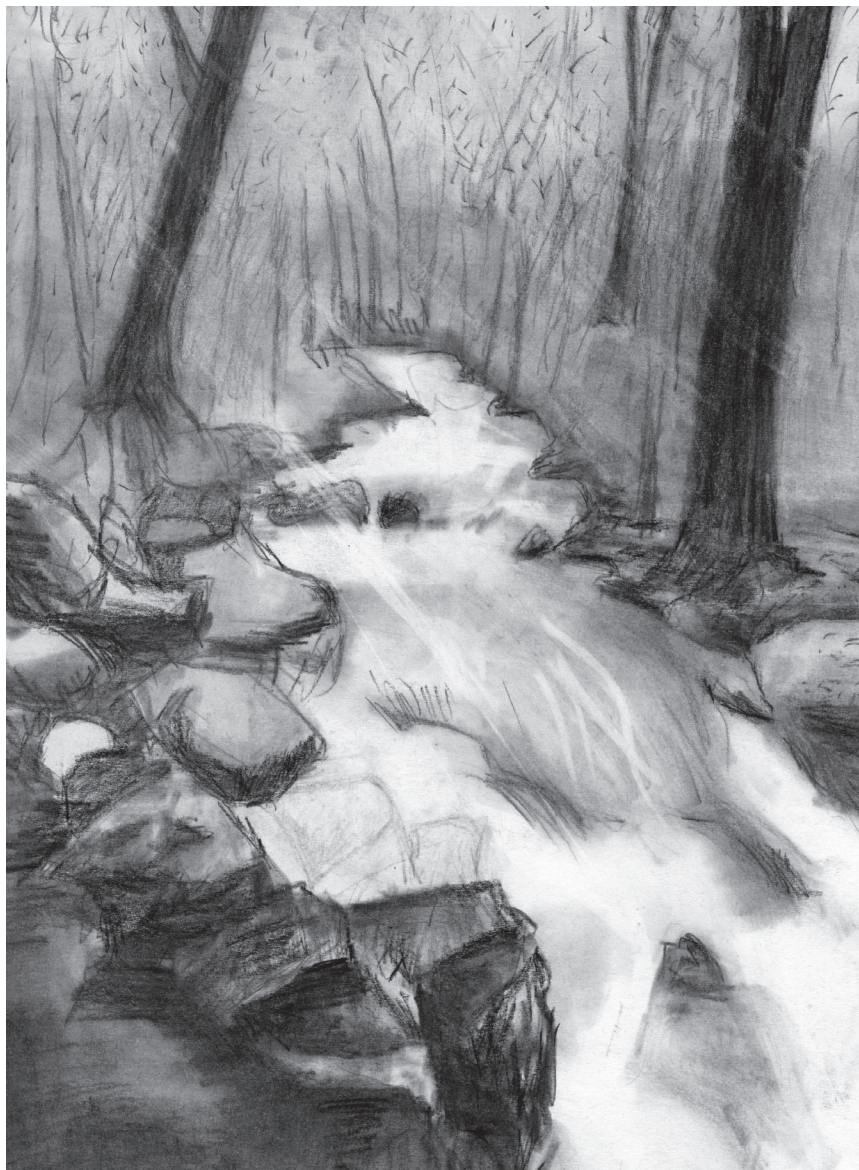
La sabiduría se logra con la propia experiencia de vida, la inteligencia y el talento son innatos. Indudable es, sin embargo, que para el pleno desarrollo de ambas, la cultura es necesaria.

La cultura, el buen uso y conocimiento de la palabra es la llave que abre puertas, sirve de palanca, nos impulsa a seguir aprendiendo; es la llave que abre la puerta de la duda, madre del pensamiento.

Solo un dato, fue la invención de la imprenta uno de los factores decisivos del paso del Medioevo al Renacimiento, hizo posible la difusión del Humanismo, las nuevas ideas y la consiguiente evolución en todos los ámbitos.

Opino como esta religiosa, que 'leer no nos hace mejores personas, pero sí, más personas.'

Según somos, vemos a los demás, el mundo. Personalmente, me siento afortunada de saber leer y escribir, de haber nacido y crecido rodeada de buenos libros. En ellos, y en otros que fui buscando, encontré respuestas que me llevaron a otras preguntas y espero no dejar nunca de seguir en ello, siempre con mi mejor compañera: la lectura.

¡Era lo que me faltaba por oír!. Cuando me enteré que iban a poner más límites para que la mujer abortase, no me lo podía creer. La mujer tiene que poder decidir si quiere abortar o no. Porque supongamos que sin querer se queda embarazada y no tiene dinero para poder cuidar al futuro bebé, entonces ¿qué?, ¿ha de tener el bebé o no?.

Como no puede abortar libremente, y necesita pasar por un sinfín de protocolos y controles, se encuentra delante de una situación indigna e insultante para la mujer.

Ya tenemos bastante con que en muchos países los hombres manden de las mujeres y hacen lo que quieran con ellas, se creen que son ellos los que mandan y que ellas tienen que obedecer, ¡Pues no! las mujeres tienen el mismo derecho que los hombres y pueden decidir qué hacer. Por increíble que sea, en España también pasa, y me parece muy fuerte que haya hombres así, incluso han llegado a matarlas. Menos mal que no todos los hombres son así.

Y que ahora que nos vengán con que las mujeres no podamos decidir si queremos abortar o no. Es nuestro cuerpo y nuestra decisión; ójala no cambien la ley actual que, aunque no nos da plena libertad para decidir, si nos facilita más el proceso, porque por mucha ley que pongan, siempre habrán hospitales que seguirán ayudando a la mujer a abortar, porque es lo correcto y nadie puede prohibir a una mujer que aborte, es su CUERPO y su DECISIÓN.

Me senté como siempre en mi sillón frente a la hoguera en la que el fuego se alimentaba poco a poco de la madera que quedaba; el calor que desprendía el enorme apetito del fuego me acogía en aquellas noches heladas de diciembre.

Acompañado por mi pluma y unas cuantos folios en blanco, de un cuaderno ya viejo, cerraba mis ojos y pensaba en su rostro, en su mirada y en su sonrisa, era todo lo que necesitaba para llenar aquel viejo cuaderno de frases:

‘Pueden definir la mujer perfecta con muchos adjetivos pero es tan simple hacerlo con tan solo pronunciar su nombre.’

‘Anoche pensando en ti, adormecí y en sueños te hallé. Por la mañana

me desperté y entre mis pensamientos te reencontré.’

‘No es tristeza la que me preocupa, sino la ausencia de tu felicidad la que me hace débil.’

‘No importa lo lejos que esté un pirata de su tesoro, pues éste seguirá navegando y luchando por él, aunque para ello tenga que morir en el intento.’

‘Su sonrisa es como mi corazón, la que hace que mis días tengan sentido, la que hace que día a día yo pueda sonreírle a cada amanecer.’

El dret a l'alimentació és un dret humà universal que permet que les persones tinguin accés a una alimentació adequada i als recursos necessaris per a tindre en forma sostenible seguretat alimentària. Aquest dret representa no soles un compromís moral o una opció de polítiques, sinó que en la majoria dels països constitueix un deure de drets humans jurídicament obligatori. Els estats són els garants i responsables de realitzar i vetlar pel dret a l'alimentació de tota la població afectada i el màxim disponible de recursos. D'acord amb el Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals, existeixen quatre nivells d'obligacions dels Estats amb respecte al dret a l'alimentació:

- Respectar l'accés existent a una alimentació adequada requereix que els Estats no adopten mesures de cap tipus que tinguen per resultat impedir aquest accés.
- Protegir requereix que l'Estat adopte mesures per a vetlar que cap actor social prive a les persones de l'accés a una alimentació adequada.
- Facilitar implica que l'Estat deu procurar iniciar activitats amb el fi d'enfortir l'accés i utilització per part de la població dels recursos que asseguruen els seus mitjans de la vida, inclosa la seguretat alimentària.
- Complir el dret a l'alimentació de forma directa quan existeixen individus o grups incapaços, per raons que escapen al seu control, el dret a l'alimentació adequada pels mitjans al seu abast.

Esta obligació s'implica també a les persones que són víctimes de catàstrofes naturals o d'altra circumstància. Degut a que la causa principal de la subnutrició no està en la manca d'aliments sinó en la mala distribució i insuficient accés dels sectors més pobres.

La fam és una tragèdia que té solució, que es podria erradicar sense més.

Hi ha, una casa, en Nova Orleans
s'anomena "El Sol Naixent"
ha portat, a la ruïna, a molts xics,
i deu sap, que jo sóc, un d'ells.

Ma mare era modista,
cosia els meus pantalons,
mon pare era un jugador,
apostava allí, tots els diners.

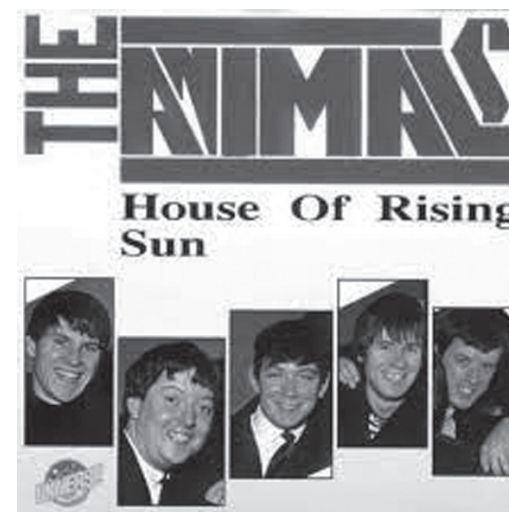
Ara l'únic que necessita,
és una cartera i un triomf,
encara que el què realment vol,
és beure i oblidar-se de tot.

Oh mare, dis-li als teus fills,
que no facen el què jo he fet,
passar la vida sense trellat,
anant a la casa del Sol Naixent.

Ara estic, amb un peu, en l'andana
i l'altre en el tren,
vaig a la casa, de nova Orleans
a portar la cadena, sóc un esclau.

Hi ha, una casa, en Nova Orleans
s'anomena "El Sol Naixent"
ha portat, a la ruïna, a molts xics,
i deu sap, que jo soc, un d'ells.

(Lletra original, per al record, dels assaigs a casa de Pepe, amb Alejandro, de Vicent; interpretada per Bruno Lomas en castellà)

La generación pérdida. **vicente vila**

La familia, considerada como institución social, tiene, como funciones básicas: la reproducción (voluntaria, consciente o involuntaria y no consciente), el garantizar una educación para los hijos de satisfacción en el cumplimiento de unas necesidades adecuadas a las nuevas relaciones y entornos sociales y el funcionamiento como una unidad económica. Hoy en día, podemos considerar que existen –por así decirlo–, tres prototipos de familias generadas por el modelo actual de nuestra ciudadanía (las formas de pensar, de hablar, de actuar..., nada, es constituido sin nuestro consentimiento, voluntaria o involuntariamente, consciente o inconscientemente, pero la realidad es así, sin más, sea del agrado de...): la formada por un padre, una madre y unos hijos; la formada con la inclusión de abuelos, tíos, sobrinos, primos y nietos y las monoparentales en sus diversas alegorías (padres separados con hijos, padres separados con hijos compartidos, homosexuales con hijos adoptivos o nacidos de sus espermias en vientres de alquiler, o en semen alquilado en su propio vientre, en el caso de madres lesbianas, también, los viudos/viudas con hijos o sin ellos en otros tipos de relaciones).

Desde esta perspectiva, me inclino a pensar que, los que somos de la generación del 56, aquellos que cantábamos lo del *“bravo muchacho, bien aquí nos tenéis, todos poetas los del 56, que pasa por un mundo en agonía, la vida solo es fantasía. Caminamos siempre unidos...”* hemos evolucionado hacia una generación variopinta, exclusivista en sus grupos, diversificada en sus matices y original en su esencia. Lo verdaderamente cruel y problemático es que nuestra reproducida generación está envuelta en un halo de corrupción e inconsciencia que la lleva a la incertidumbre, a la inseguridad, a la desconfianza, a la marginalidad...

Los revoltosos, los no revolucionarios que sin querer estudiar ni trabajar, se sienten los reyes del mambo, gracias a unos padres sumisos a sus caprichos y en peores casos amenazados. Conformistas en hacer los que les dé la gana sin el menor esfuerzo posible. Los que teniendo un poder económico familiar aceptable han estudiado en colegios privados y han conseguido o intentan conseguir una prolongación estrictamente económica relacionada con sus padres, independientes de todo tipo de relaciones sociales establecidas...

(mis padres están bien, yo estoy bien, todos estamos bien). Los que con su esfuerzo personal y mínimamente familiar han podido conseguir una titulación y se han visto obligados a desarrollarla en el exilio. Aquellos que el sistema educativo no les ha motivado lo suficiente o aquellos otros que, por no tener una disposición económica familiar para sufragar

los gastos estudiantiles han tenido que ocupar lugares de trabajo de contratos basura en este nuestro país o emigrar a un país vecino. Y otros muchos prototipos especiales más, es lo que consideramos entre comillas “una generación perdida”. Perdida, no por la falta de valor en ellos mismos, sino por la marea brava distorsionante de unas políticas educativas y sociales en decadencia y retrógradas, constituidas a base de despilfarros económicos de gente ignorante, pero prepotente, que les ha conducido a la deriva.

Su entorno social, el constituido por sus familias, saben que no es el adecuado a sus preferencias. Desde su interior brotará, en la medida de las posibilidades de cada uno, el sentir de la lucha de un nuevo cambio. Desde la lejanía y la presión, lucharán por conseguir una nueva forma de relación que sea capaz de poder vivir lo más favorablemente posible.

Los estudios de Andrea. Andrea G.P.

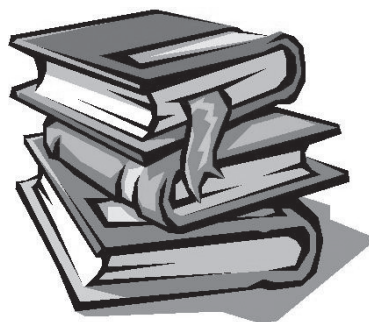
Me llamo Andrea, tengo ahora 29 años. Estoy muy orgullosa de tener el graduado en secundaria. Fueron 6 años de lucha y lo conseguí.

Ahora soy muy feliz y ahora disfruto repasando y aprendiendo el inglés, valenciano e informática. Voy muy bien en todas las actividades, y ahora puedo decir que confío en mí misma.

Y me gustaría decir a mi familia que la quiero mucho y que gracias por todo el apoyo que me han dado. Y también a mis mejores amigos/as, gracias por estar ahí, en lo bueno y en lo malo.

Y por último, dar las gracias a todos los/las profesores/as, sois los/las mejores y a toda la gente que quisiera escuchar que aprovechen la vida que es muy corta.

Un beso muy fuerte.

Tu corazón. Anónima

Tu corazón está desgarrado sin embargo sigues con la sonrisa capaz de alegrar hasta el día más gris de los demás, aunque el tuyo esté lleno de tormentas, sigues regalando esa cálida sonrisa.

Las paredes de tu habitación parecen querer hacerte prisionera en esa caja llena de problemas sin embargo eres valiente y sigues sonriéndole a un nuevo día. Cualquiera que vea esa sonrisa tan tierna sería incapaz de imaginar tu dolor, un dolor que te desgarr por dentro pero que por fuera eres capaz de seguir siendo afable.

La meua avia. Sandra Caravaca Blesa

La meua àvia per a mi és el millor que tinc.

És una dona d'uns 73 anys i més o menys d'un metre seixanta-cinc. Porta ulleres, és corpulenta. En aquests moments és morena a causa d'una equivocació de tint, però no li queda gens mal, inclús diria que la fa més jove, abans, i des de que tinc memòria i era rubia...

També porta un sonotone ja que està un poc, prou, sorda. La qual cosa de vegades crea situacions gracioses, però mai amb ànim de burla-me realment d'ella. És un poc consentidora, com tots els avis, però no massa per a que no ens acostumem. Sempre té alguna cosa, historieta o anècdota que contar les quals m'encanta sentir-les (crec que això ja sé de quina persona l'he heretat també).

Té un fort caràcter i renyim prou, però a la mínima ja estem reconciliant-nos, no puc estar enfadada amb ella, em fa sentir mal. Note molt quan un dia no l'he vist o no he parlat amb ella, ja que m'he criat amb i he anat a tots els llocs amb ella. Eixa és la raó per la que jo 'chille' tant, ja que 'jo no cride, jo no cride, jo parle fort' és molt graciosa i m'agrada molt la forma de parlar que té i algunes frases, les quals les meues amigues i jo gastem de vegades.

És molt atenta i patidora, sempre em crida per a veure com estic o per on pare. En definitiva, que per a mi és la millor de totes, que la vulc molt i que no sé que faria sense ella i ¿com podria agrair-li tot el que fa per nosaltres?

Yo, todo lo que recuerdo, pasa dentro del colegio. Era un sitio que a pesar de todo, era todo lo que teníamos muchos-as niños-as.

Yo recuerdo, que nos trataban como personas mayores, nos hacían hacer de todo.

Las monjas, a lo primero nos tenían en dos grupos, un grupo, eran como señoritas. Al otro grupo, nos tenían parecido a las mujeres, del libro: La voz dormida. Nos trataban así, tan solo, porque éramos hijas de rojos, y porque no teníamos cartilla de racionamiento, las otras niñas, sí que las tenían. Por eso ellas tenían mejor comida y mejor trato. En nuestro grupo debíamos cuidarnos unas a las otras. Hacíamos como los monos, nos despiojábamos las unas a las otras. A las que tenían sarna, les teníamos que poner una crema de azufre, limpiábamos las camas con plumas de aves para quitar los chinches.

No se comprende que nos trataran así, tan solo éramos niños-as. Pero era lo que teníamos.

Después de mucho tiempo, las cosas cambiaron, ya nos pusieron a todas juntas, y, ahí ya nos enseñaron a hacer muchas otras cosas, como: coser, marcar, hacer ojales, poner piezas a la ropa, hacer almidón, planchar y rizar con las tenacillas, leer y escribir, muy poco. Porque en España, a todos esos grupos, como las monjas, curas y otras gentes, no les interesaban que la gente, aprendiera porque así el pueblo, era dominado.

Tengo que decir, que dentro de todo lo pasado, tenía comida, ropa limpia y, sobre todo estaba recogida.

Mi madre, se quedó viuda, le mataron al marido, en Pozo Blanco. Así que cuando enviudó nos trajo a Valencia, porque aquí tenía a una hermana de su madre, pero, duró poco. Murió en San Agustín a los pocos meses. Por ese motivo nos llevaron “al colegio”, su tía tenía cinco hijos y, dos más no podía mantenerlas.

Quiero explicar la historia de mi tía Cecilia porque me parece una de las mayores personas que conozco y creo que es una de esas heroínas anónimas que nunca busca la fama ni el reconocimiento sino simplemente ha hecho lo que ha podido para dejar el mundo un poco mejor de lo que lo encontró.

Su historia es bastante triste. Ella como mujer maltratada, se casó muy joven y muy enamorada sin embargo, su marido pagó su amor con violencia. Mi madre me contó que toda la familia sabía lo que sucedía y le repetían una y otra vez que tenía que dejar a mi tío, pero Cecilia era incapaz de hacerlo.

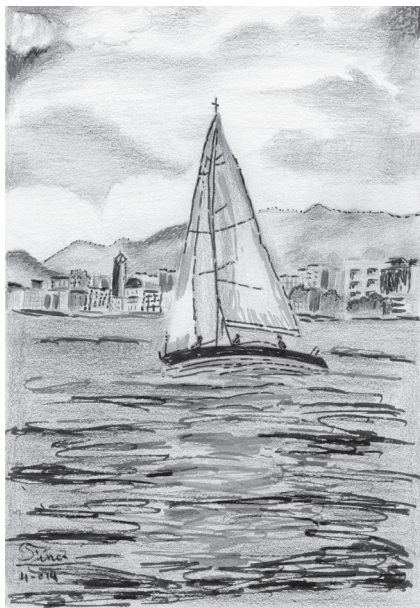
Mi tía, además era una mujer muy válida que tenía problemas de autoestima. Había estudiado enfermería, pero su marido nunca la dejó ejercer. La obligó a permanecer en casa y dedicarse a las tareas del hogar. En una ocasión, le dio una paliza tan horrible que le partió el fémur. La fractura no se curó bien y desde entonces, mi tía que andar con bastón. En el hospital se dio cuenta de que no podía seguir así y lo denunció. Toda mi familia la apoyó y él acabó siendo juzgado y yendo a la cárcel. Cuando salió mi tío la amenazó, pero entonces Cecilia ya tenía recursos y supo como pararle los pies.

Mi tía resurgió de aquella experiencia tan terrible siendo mucho más fuerte, pero nunca olvidó por lo que había pasado. Sabía que había tenido suerte porque aquella última paliza habría podido costarle la vida. Después de un tiempo y pensar mucho sobre todo ello, se dio cuenta de que tenía que reconvertir todo su dolor en algo positivo.

Aunque no había ejercido, era una buena enfermera y puedo asegurarlo porque me curó más de una vez. Ella no solo se ocupaba de sus sobrinos pequeños cuando sufríamos una caída, sino que también ponía inyecciones a los mayores si estaban enfermos. Después de divorciarse, Cecilia ofreció sus servicios, como voluntaria, a un hogar para niños sin familia. La experiencia no solo fue gratificante para mi tía, que estaba cada día más contenta, sino también para los pequeños, encantados con aquella cuidadora tan especial.

Un tiempo después el destino le sonrió, ya que le toco la lotería. Realmente, Cecilia es una de las personas que más se lo merecía en el mundo.

Mi tía no cambió casi de hábitos. Acabo de pagar la hipoteca y echó una mano a sus hermanas, como lo que la hacía más feliz era su trabajo, invirtió buena parte del dinero en mejorar las instalaciones donde residían los niños y pagó las actividades extraescolares. Hace más de una década que vive volcada en esta iniciativa y los pequeños que ya son mayores le han agradecido con creces todo lo que ha hecho por ellos.

Prisionero en la oscuridad. Anónima

Eres hermosa, tu mirada me hipnotizó, tu voz dulce es capaz de llevarme a descubrir mundos maravillosos.

Tu benevolencia y ternura se han apoderado de mi corazón y lo han hecho prisionero. Soy prisionero en una celda fría y oscura donde únicamente entra un rayo de sol, desde ese lugar veo tus labios desgarrando mi corazón, tu sonrisa con otro provocando mis lágrimas. Pero algún día seré libre y podré conquistar tu corazón.

10 participació de l'escola

L'epa presenta el seu projecte "Històries de vida"

L'Escola d'Adults de Rafelbunyol va presentar ahir el seu projecte "Històries de Vida" que ha portat a terme al costat d'altres centres educatius de persones majors.

Un projecte, presentat en format llibre i audiovisual, que tal com el seu nom indica, reconstrueix, basant-se en l'eina principal de la memòria, a través de gravacions en vídeo, les històries de vida dels que són i formen l'EPA: els seus alumnes.

Una iniciativa en què han participat 22 alumnes de l'EPA de Rafelbunyol, tots ells estudiants de Cicle I, alfabetització, rememorant i narrant històries significatives de la seva vida, de la seua infància o del seu pas per l'Escola.

Pilar Alcaina Borràs , Félix Bustos Álvarez , Teresa Caravaca Sánchez , Carmen Chulvi Lluch , Amparo Garcés Castellar , Ángeles García Eres, Fidela García Romero , Francisca Herrera Navarrete , Vicenta Llopis Ribera , Rosario López Soriano , Antonia Losada López , Manuel Marchán Morales , Dolors Martínez Blázquez , María Martínez Juan , Loles Mascarós Rodrigo , Julia Mateo Piqueras , Aurea Oñate Picaz , Vicenta Piquer Pomer , Joana Maria Prieto Zambrana , María Ribero Garcí , Filo Rodrigo Vicente i Mercedes Vaquer Sancho, són els alumnes que han col·laborat en aquest interessant projecte de formació i investigació.

L'acte, que va tenir lloc al Saló d'actes de la Casa de la Cultura , va ser presentat per Juanma Sanchis i Rosa Navarro , professors de l'EPA , membres del Taller per a la Renovació Pedagògica a la Formació Permanent d'Adults (Tarepa) i del Institut Paulo Freire, entitats impulsores d'aquest projecte , que van fer partícips als assistents de la importància d'aquesta iniciativa que testifica el canvi generacional, l'evolució de l'educació i la rellevància de poder accedir-hi siga quina siga l'edat de l'alumne.

La presentació va comptar amb l'especial assistència de José Antonio Aparicio Guadas , professor, membre de TAREPA-PV, membre del comitè de la direcció de la revista Diálogos: Educació i formació de persones adultes, editor de la revista en línia rizoma freireà, i membre del consell gestor de l'Institut Paulo Freire.

Aparicio va insistir en la importància de l'educació, que creua fronteres i que ajuda al desenvolupament personal i social del qual es forma ,

així com de la importància de les Escoles d'Adults que donen una segona oportunitat d'aprendre als que no van tenir una primera o no van poder aprofitar-la, unint al seu temps i obrint nous camins.

A més , durant la seua intervenció , Aparicio va descriure aquest projecte com un treball singular , elaborat alhora de manera individual i grupal , de reflexionar sobre les vides viscudes pels homes i dones que han participat , materialitzant les seues paraules , una escriptura en veu alta de “La Història de la Vida que sol·licita i pretén ser escoltada”.

Finalment, tampoc va voler faltar a aquest rellevant acte Núria Losada, regidora de Cultura de l' Ajuntament de Rafelbunyol, va manifestar la voluntat del Consistori de continuar recolzant com fins ara, la important tasca de l'Escola d'Adults.

La presentació de “Històries de Vida” es va clausurar amb el lliurament d'un exemplar a cada un dels alumnes que van participar en la iniciativa

Històries de vida. Fer i pensar

“Hi ha encàrrecs, hi ha consignes, hi ha flames a trametre.”

V. A. ESTELLÉS

i

Ací estem presentant i/o rememorant una activitat feta, al llarg d'un cert temps i en diferents llocs però, sobretot amb tendres complicitats i cooperacions diverses... malgrat la situació de crisi d'època (econòmica, sociocultural,...) absolutament interessada per la qual estem travessant.

I això és així per les intenses ganes de treballar, de fer i ser poble... que tenim i, a més a més, poderossísimament: colze a colze, pedra a pedra, terra a terra, història a història... ens ha aidat a configurar i articular aquesta victòria, amb minúscules potser però amb alguns noms –per què totes les victòries tenen nom-: hui el de nosaltres les persones adultes xativines, educadores i educandes, que fem possible un quefer educatiu quotidià: amorós i esperançat, alliberador, popular i valencià en la nostre terra... que poc a poc anem contruint... encara, persones educadores i educandes sense excloure ni desnonar ningú, considerant que totes i tos tenim drete l'educació digna i decent, que totes i tots som intel·lectuals.

ii

Diu Joan Francesc Mira, un bon company de viatge nostre, a la seua esplèndida obra *El tramvia groc* que: “La primera veritat, i potser l'única, que podem afirmar conscientment sobre nosaltres mateixos és que existim perquè durem en el temps, i el nostre temps és la memòria, no és el pensament (...) La memòria és l'últim fonament de l'escriptura perquè és també el fonament últim de la vida dels humans.”

La memòria és la preservació interior del passat, del present i alhora dels possibles futurs, en un país com ara el nostre, on la pluja no sap ploure que en diu Raimon però, nosaltres les persones joves i adultes ara anem sabent que sabem i que podem canviar les coses, tot assumint les nostres veus baixes, subalternes... les nostres veus singulars i comuns alhora i, en un exercici de saviesa i lucidesa, les hem posat negre sobre blanc, imatge sobre música... per a posar dempeus un diari de camp i una narració on amb

les nostres paraules hem emparaulat la realitat –passada, present i futura-, amb unes paraules repolititzades que reconstrueixen el món, esdevenint nosaltres ciutadanes i ciutadans, reals i actuals, que ens fem així mateix en la mesura que ens relacionem amb i curem d'altres i, sobretot, tenim cura dels pobles on visquem i els transformem en comunitats d'acollida que són també comunitats de memòria i aprenentatge, com les nostres escoles –més enllà de ser simples productes que ens són oferits: de vegades a preu de mercat com si no foren un dret...-, les escoles, l'educació... i especialment comunitats de diàleg i de testimoniatge, compromeses i responsables, i absolutament imprescindibles, malgrat els governs i els canvis normatius –des de la reforma de la llei de bases de règim local llevant-li aquesta competència als municipis fins a l'esborrany de nova llei de fpa plantejat-, mai les nostres iniciatives i les nostres experiències i pràctiques d'aprenentatge: intergeneracionals, dialògiques, de llibertat, profundament ciutadanes, han estat més necessàries: *des del naixement fins a la mort som uns aprenents i, si fa falta, companyes i companys, marxarem de nou per garantir aquest dret.*

iii

Finalment, *“la consciència sorgeix justament en el lloc de l’empremta d’un record”* i, en certa manera, això és el que ara mateix estem posant en circulació-comunicació, ací, en aquest precís instant... podem agafar el sentit de les nostres vides, de les nostres escoles, de les nostres associacions... amb les nostres mans, i enfortir-les, comprometre-les, transformar-les... i aleshores assumir que cal anunciar i denunciar si no volem perdre la decència, si no volem perdre la nostra condició humana, si no volem perdre la nostra capacitat de subversió i metamorfosi... hem de tornar a parlar amb les paraules del cos, alt i clar, d’opressió i llibertat, de barbàrie i d’humanitat, de corrupció i control democràtic... hem de tornar a fer coses junts, en presència i en comú, reprenent i enfortint i consolidant els vincles socials, posant en marxa rememoracions, deliberacions i accions educatives, ètiques i polítiques que ens acompanyen i curen, hem de tornar a eixir al carrer i ocupar-lo, hem d’entrar a les escoles, als instituts, a les associacions, al parlament... amb altres ulls i orelles, per rellegir-los, reescriure’ls i reocupar-los... i parafasejant Vicent Andrés Estellés: aquest és l’encàrrec, aquesta és la consigna, aquesta és la flama a transmetre, companyes i companys.

¿Conoces el “efecto Mateo”? vicent martí

Como profesor, siempre he querido resaltar el avance que ha supuesto para la humanidad el pensamiento científico a la hora de romper con mitos, leyendas o supersticiones que han formado parte de la tradición cultural o de determinadas religiones.

Por eso resulta sorprendente que, en este caso, el pensamiento mítico en forma de relato religioso sirva de inspiración al avance científico.

La denominación “efecto Mateo” se debe a la cita de este evangelista en su parábola de los talentos, que podéis encontrar en internet, y que reza así:

“Porque al que tiene se le dará más y tendrá en abundancia, pero al que no tiene, se le quitará aun lo que tiene”. (Mateo 25, versículo 29)

Se atribuye el uso de este término por primera vez al sociólogo Robert Merton, quien se dio cuenta de que tener fama y medios facilita la publicación de trabajos científicos y que al ser publicados se multiplica aún más la fama y el prestigio de sus autores, con lo que aún les resulta mucho más fácil publicar... En cambio, los trabajos o descubrimientos de autores sin fama ni medios pueden quedar en el completo olvido aunque sean de un nivel incluso superior al de los afamados: es la espiral del “efecto Mateo”.

En Educación, el **efecto Mateo** fue un término adoptado por el psicólogo K. Stanovich cuando investigaba desórdenes en la lectoescritura. Los niños y niñas que tienen dificultades tempranas con la lectura, leen menos,

aumentando la brecha entre ellos y sus compañeros. Y la brecha cada vez será mayor una vez se pasa de “aprender a leer” a “leer para aprender” con lo que sus dificultades lectoras generan problemas en la mayoría de materias escolares quedando más y más relegados a las peores calificaciones y a una mayor tasa de abandono...

¿Te has planteado el papel que el “efecto Mateo” puede jugar en tu vida?

Un día, cierto joven estudiante, casi un adolescente buscaba en una librería algún libro que descubriera los “secretos” necesarios para facilitar amistades con el sexo opuesto, y acabó leyendo *El Arte de Amar* de Erich Fromm. Aquel libro, no era para nada lo que él esperaba. Pero en la contraportada se decía que la obra fundamental de este autor era EL MIEDO A LA LIBERTAD, así que, ¿Por qué no leerlo?

Ya en la Escuela de Magisterio, cuando cierto profesor de psicología hizo una pregunta abierta a la clase sobre la libertad, nuestro estudiante estaba preparado para dar una respuesta que el profesor no esperaba. Y surgió cierta relación, de manera que un día cuando el estudiante que deseaba ayudar a un primo suyo que terminaba la escolaridad primaria y necesitaba orientación, preguntó al profesor si conocía algún centro privado a dónde dirigirse, el profesor le respondió que no era necesario gastar dinero, facilitándole una recomendación y la dirección de los SOEV (Servicios de Orientación Escolar y Vocacional), literalmente “cuatro gatos”, un puñado de profesionales mantenidos por el Ayuntamiento de Valencia cuando los SPES aún estaban lejos de crearse.

Cierto día, nuestro estudiante que ya ejercía como maestro y acababa de licenciarse en psicología, recibió en su centro de trabajo una visita inesperada, un miembro de los SOEV fue a proponerle que, ante la falta de personal de estos Servicios, colaborase con ellos bajo la promesa de que ese trabajo de colaboración serviría en un futuro, cuando se crearan los Servicios Psicopedagógicos Escolares (SPES).

Aunque tal promesa nunca se cumplió, lo cierto es que cuando se convocaron por primera vez plazas para los flamantes SPES ¿sabéis quién acabó ganando una?, pues sí, aquel chaval que buscando un libro, acabó “tropezando” con otro, desencadenando la espiral del “Efecto Mateo”.

¿Te parece una historia ficticia? ¿Y si te dijera que aquel “chaval” es el mismo que firma este artículo?

Cartes a qui pretenga ensenyar, SETENA CARTA. De parlar-li a l'educand a ell i amb ell: de sentir a l'educand a ser sentit per ell. Paulo Freire

Partim de l'intent de comprendre l'enunciat de dalt, en el primer cos del qual diu: “de parlar-li a l'educand a ell i amb ell”. Podríem organitzar aquest primer cos de la manera següent sense perjudicar-ne el sentit: “Del moment en què li parlem a l'educand al moment en què parlem *amb* ell”: o “de la necessitat de parlar-li a l'educand a la necessitat de parlar *amb* ell”; o encara: “és important que visquem l'experiència equilibrada i harmoniosa entre parlar-li a l'educand i parlar *amb* ell”. Açò vol dir que hi ha moments en els quals la mestra, com a autoritat, li parla a l'educand, diu les coses que s'han de fer, estableix els límits sense els quals la mateixa llibertat de l'educand es perd en la permissivitat, però aquests moments s'alternen, segons l'opció política de l'educadora, amb altres en els quals l'educadora parla *amb* l'educand.

No està de més repetir ací l'afirmació, encara rebutjada per molta gent malgrat l'obvietat, *l'educació és un acte polític*. La seua no neutralitat exigeix de l'educadora que assumeixca la seua identitat política i que visca de forma coherent la seua opció progressista, democràtica o autoritària, reaccionària, aferrada a un passat, o bé espontaneista; que es definesca per ser democràtica o autoritària. És que l'espontaneisme, que a voltes fa la impressió que s'inclina per la llibertat, acaba treballant-hi en contra. L'ambient de permissivitat, de tot s'hi val, reforça les posicions autoritàries. Per altra banda, l'espontaneisme nega la formació del demòcrata, de l'home i de la dona que s'alliberen en i per la lluita a favor de l'ideal democràtic així com nega la “formació” de l'obedient, de l'adaptat amb què somia l'autoritari. L'espontaneista és amfibi – viu en l'aigua i en terra – no té integritat, no es defineix congruentment per la llibertat o per l'autoritat. El seu ambient és la llicència en la qual disfruta de la seua por a la llibertat. És per això que he parlat sobre la necessitat que l'espontaneista supere la seua indecisió política i es definesca finalment a favor de la llibertat i la visca autènticament, o hi estiga en contra.

Aquest és, segons anem veient en l'anàlisi que realitzem, un problema en el qual s'insereix la qüestió de la llibertat i de l'autoritat en les seues relacions contradictòries. Qüestió pitjor compresa que lúcidament entesa entre nosaltres.

El mateix fet de ser una societat marcadament autoritària, amb una forta tradició manaire, amb inequívoca inexperiència democràtica arrelada en la nostra història pot explicar-ne l'ambigüitat enfront de la llibertat i de l'autoritat.

També és important notar que aquesta ideologia autoritària, manaire, de la qual la nostra cultura està amerada, talla les classes socials. L'autoritarisme del ministre, del president, del general, del director de l'escola, del professor universitari és el mateix autoritarisme del peó, del caporal o del sergent, del porter de l'edifici. Entre nosaltres, qualssevol deu centímetres de poder fàcilment es converteixen en mil metres de poder i d'arbitri.

Però precisament perquè encara no hem sigut capaços de resoldre aquest problema en la pràctica social, de tenir-lo clar enfront de nosaltres, tendim a confondre l'ús correcte de l'autoritat amb l'autoritarisme, i així, per negar aquest ús, caiem en un posat llicencios o en l'espontaneisme pensant que, al contrari, respectem les llibertats i fem aleshores democràcia. Altres voltes som realment autoritaris però ens pensem i ens proclamem progressistes.

És un fet que per rebutjar l'autoritarisme no puc caure en una actitud llicenciosa, igual que si rebutge això no puc lliurar-me a l'autoritarisme. Una certa vegada vaig afirmar: l'un no és el contrari positiu de l'altre. El contrari positiu, ja siga de l'autoritarisme manipulador o de l'espontaneisme llicencios, és la radicalitat de la democràcia.

Crec que aquestes consideracions aclareixen el tema d'aquesta carta. Ara puc afirmar que si la mestra és coherentment autoritària, sempre és ella el subjecte de la parla i els alumnes són contínuament la *incidència* del seu discurs. Ella parla *a*, *per a* i *sobre* els educands. Parla des de l'altura cap avall, convençuda de la seua certesa i de la seua veritat. I fins i tot quan parla *amb* l'educand és com si li fera un favor, i subratlla la importància i el poder de la seua veu. No és aquesta la manera com l'educadora democràtica parla *amb* l'educand, ni tan sols quan li parla *a* ell. La seua preocupació és la d'avaluar l'alumne, la de comprovar si ell l'acompanya o no. La formació de l'educand, com a subjecte crític que ha de lluitar constantment per la llibertat, mai agita l'educadora. Si l'educadora és espontaneista, en la posició de “deixem-ho tot com està per veure com queda” abandona els educands a ells mateixos i acaba per no parlar *a* ni *amb* els educands.

No obstant això, si l'opció de l'educadora és la democràtica i la distància entre el seu discurs i la seua pràctica és cada volta menor, en la vida escolar quotidiana, que sempre sotmet a anàlisi crítica, viu l'experiència difícil però possible i plaent de parlar *als* educands i de parlar *amb* els educands. Ella sap que el diàleg sobre els continguts a ensenyar així com el diàleg sobre la vida mateixa, si és de veres, no només és vàlid des del punt de vista educatiu, sinó que també és creador d'un ambient obert i lliure dins del si de la classe.

Parlar *a* i *amb* els educands és una forma sense pretensions però altament positiva que la mestra democràtica té de contribuir, dins de l'escola, a la formació de ciutadans i ciutadanes responsables i crítics. Açò és una cosa de les moltes que ens calen i que és indispensable per al desenvolupament de la nostra democràcia. L'escola democràtica, progressistament postmoderna i no postmodernament tradicional i reaccionària, ha d'acomplir un gran paper en el Brasil actual.

No obstant això, en insistir en la temàtica de l'escola postmodernament progressista, està molt lluny de mi pensar que la "salvació" del Brasil hi està dipositada. Naturalment l'acció de convertir en viable el país no està només en mans de l'escola democràtica, formadora de ciutadans crítics i capaços, però hi passa, la necessita, no s'hi fa sense. I és en ella on la mestra parla *a* i *amb* l'educand, *sent l'educand*, sense importar-ne la tendra edat o no, i així, ell se la sent. És escoltant-lo, tasca aquesta inacceptable per a l'educadora autoritària, com la mestra democràtica es prepara com més va més per a ser escoltada per l'educand. I en aprendre amb l'educand a parlar amb ell perquè el va sentir, li ensenya a escoltar-la també.

Les consideracions anteriors sobre la posició autoritària, sobre la posició espontaneista i sobre la que anomenem substantivament democràtica poden ser aplicades, com és obvi, al problema d'escoltar a l'educand i de ser escoltat per ell. Aquesta és la raó crucial del dret a veu que tenen les educadores i els educands. Ningú viu la democràcia plenament, ni l'ajuda a créixer, primer, si és impedit en el seu dret de parlar, de tindre veu, de fer el seu discurs crític; i en segon lloc, si no es compromet d'alguna manera amb la lluita per la defensa d'aquest dret, que en el fons també és el dret d'actuar.

I de la mateixa manera com la llibertat de l'educand en classe necessita límits per a no perdre's en una actitud llicenciosa, la veu de l'educadora necessita límits ètics per a no esvarar-se cap a l'absurd. És tan immoral tindre

la nostra veu silenciada o el nostre "cos prohibit" com immoral és usar la veu per a falsejar la veritat, per a mentir, enganyar, deformar.

El meu dret a la veu no pot ser un dret il·limitat a dir tot el que em sembla bé sobre el món i els altres. El d'una veu irresponsable que menteix sense cap tipus de malestar ja que espera de la mentida un resultat favorable als desitjos i als plans del mentider.

És necessari i fins i tot urgent que l'escola vaja transformant-se en un espai acollidor i multiplicador de certs gustos democràtics com el d'escoltar els altres, ja no per simple favor sinó pel deure de respectar-los, així com el gust de la tolerància, el de l'acatament de les decisions preses per la majoria, en el qual no ha de faltar no obstant això el dret del divergent a expressar-ne la contrarietat. El gust per la pregunta, per la crítica, pel debat. El gust del respecte cap a la cosa pública que entre nosaltres és tractada com una cosa privada, que es menysprea.

És increïble la manera com es balafien les coses entre nosaltres, en quina mesura i profunditat. N'hi ha prou a llegir la premsa diària i a seguir els informatius de la televisió per adonar-nos dels milions que es dilapiden per la falta d'ús d'aparells caríssims en els hospitals, per les obres que per deshonestat es deterioren en la construcció abans d'hora. Obres milionàries que s'evaporen misteriosament i deixen tan sols vestigis. Si els administradors responsables foren castigats per tals estralls, si pagaren a la nació o bé anaren a la presó – evidentment amb dret a una defensa –, la situació milloraria.

Una activitat que cal incloure en la vida normal politicopedagògica de l'escola podria ser la discussió de tant en tant, de casos com els que he comentat ara; la discussió amb els alumnes sobre el que representa per a nosaltres tal desvergonyiment, tant a curt com a llarg termini, tant des del punt de vista de l'estafa material a l'economia de la nació com del dany ètic que aquells estralls ens causen a tots nosaltres. És necessari mostrar les xifres als xiquets i als adolescents i dir-los amb claredat i amb fermesa que el fet que els responsables es comporten així, sense cap pudor, no ens autoritza, en la intimitat de la nostra escola, a trencar taules, fer malbé els guixos, desaprofitar el berenar o embrutar les parets.

No s'hi val a dir: "Per què no ho faig jo si els poderosos ho fan? Si els poderosos roben per què no robe jo? Si menteixen els poderosos per què jo no mentesc també? Això no s'hi val. Decididament no s'hi val.

No es construeix cap democràcia seriosa – la qual cosa implica canviar radicalment les estructures de la societat, reorientar la política de la producció i del desenrotllament, reinventar el poder, fer justícia als espoliats, abolir els guanys indeguts i immorals dels totpoderosos sense – prèviament i simultània –treballar aquestos gustos democràtics i aquestes exigències ètiques.

Un dels errors dels marxistes mecanicistes va ser viure – i no sols pensar o afirmar – que l'educació, per ser superestructura, no ha de fer res abans que la societat es transforme radicalment en la seua infraestructura, en les seues condicions materials. Abans, el que es pot fer és la *propaganda ideològica* per a la mobilització i l'organització de les masses populars. En açò, com en tot, van fallar els mecanicistes. I encara pitjor, van endarrerir la lluita a favor del socialisme que ells van contraposar a la democràcia.

Un altre gust democràtic, l'antagonista del qual està contingut en les nostres tradicions culturals autoritàries, és el gust del respecte cap als diferents. El gust de la tolerància del qual tant el racisme com el masclisme fugen com el dimoni fuig a la creu.

L'exercici d'aquest gust democràtic, en una escola realment oberta o obrint-se, hauria de bloquejar el gust autoritari, racista, masclista, en primer lloc en si mateix com a negació de la democràcia, de les llibertats i dels drets dels diferents, com a negació d'un humanisme necessari; en segon lloc, com a expressió de tot això i encara com a contradicció incomprensible quan el gust antidemocràtic, no importa quin, es manifesta en la pràctica dels homes o de les dones reconeguts com a progressistes.

Què podem dir, per exemple, d'un home considerat progressista que a pesar del seu discurs a favor de les classes populars es comporta com si fos amo de la seua família? Un home el control del qual asfixia la dona i els fills i les filles?

Què cal dir de la dona que lluita en defensa dels interessos de la seua categoria però que a casa rares vegades agraeix a la cuinera el got d'aigua que li porta i en les converses amb les amigues es refereix a ella com “aquella gent”?

Realment és difícil fer democràcia. És que la democràcia, com qual-sevol somni, no es fa amb paraules descarnades i sí amb la reflexió i amb la pràctica. No són les coses que dic allò que diu que sóc un demòcrata o que no sóc racista o masclista, sinó les coses que faig. És necessari que allò

que faig no contradiga el que dic. És allò que faig el que parla de la meua lleialtat o no cap a les coses que dic.

En aquesta lluita entre dir i fer, en què hem de comprometre'ns per a disminuir la distància entre ambdós, és possible tant reconstruir el dir per adequar-lo al fer com canviar el fer per ajustar-lo al dir. Per això és que la coherència finalment força una nova opció. Si en el moment en què descobreix la incoherència entre allò que dic i allò que faig -

discurs progressista, pràctica autoritària -, i reflexione a voltes amb patiment, aprehenc l'ambigüitat en què hem trobe, sent que no puc continuar així i busque una eixida. D'aquesta forma una nova opció se m'imposa: o canvie el discurs progressista per un discurs coherent amb la meua pràctica reaccionària o canvie la meua pràctica per una de democràtica, i l'adeqüe al discurs progressista. Finalment, existeix una tercera opció: l'opció pel cinisme assumit que consisteix en encarnar lucrativament la incoherència.

Crec que una de les formes d'ajudar a la democràcia entre nosaltres és combatre amb claredat i seguretat els arguments ingenus però fonamentats en la realitat, o part d'ella, segons els quals *votar* no paga la pena; que la política sempre és així, aquesta insolència general, vergonyosa; que tots els polítics són iguals: “ Per això votaré per aquell que *fa*, encara que robe”.

En realitat les coses són diferents. Aquesta és la forma de fer política que se'ns fa possible, però no és necessàriament la forma que sempre tindrem de fer política. No és la política la que ens fa així. Nosaltres som els que fem aquesta política, i és indiscutible que aquesta política que hui fem és de millor qualitat que la que es feia en la meua infantesa. I per fi, no són tots els polítics els que fan política d'aquesta manera en els diferents nivells del govern ni en els diferents partits polítics.

Com a educadores i educadors no podem eximir-nos de responsabilitat en la qüestió fonamental de la democràcia brasilera i de com participar en la recerca del seu perfeccionament.

Com a educadores i educadors som polítics, fem política en fer educació. I si somniem amb la *democràcia* hem de lluitar dia i nit per una escola en què parlem *als* educands i *amb* els educands, per tal que escoltant-los puguem també ser sentits per ells.

Moviments de base que frenen la participació, tècnics que senten amenaçat el seu treball i, polítics que no s'assabenten de la crisi de legitimitat.

Han aparegut noves tècniques i metodologies de la participació que van més enllà de les maneres tradicionals de la participació ciutadana. les formes que s'han heretat de la "transició" consistien en bastir una "plataforma reivindicativa" entre unes quantes (associacions o persones) i plantejar-la a les autoritats corresponents. Quan hi ha falta, quasi tot la gent segueix aquestos moviments, però no ho fa quan algunes necessitats ja estan cobertes per als sectors mitjans, i quan les necessitats es fan més diverses o, hi ha lluites pels protagonismes. En els 80 i 90 moltes associacions es ficaren a fer Reglaments amb les autoritats, adoptant el llenguatge i l'estil de l'administració i els partits. Moltes associacions deixaren formes genuïnes dels moviments i es plantejaren ser "representatives" i que els donaren subvencions. Molta gent va entendre que açò era una partidització i una lluita entre lideratges més que un servei públic.

Les noves formes de participació de base (Plans comunitaris, Pressupostos Participatius, Agendes Locals 21, Consultes populars, Cogestió de centres, etc.) han tractat d'establir mecanismes propis, més de base i menys basats en els representants. Es planteja que cal parlar i consultar a totes les xarxes socials, tan a la gent associada com a la no organitzada, per exemple. Apareixen sistemes per a reduir els protagonismes paralitzants d'alguns dirigents, o fer assemblees no dirigistes, dividint-les en petits grups per a que tothom pugui aportar. Apareixen les "votacions ponderades" per a orientar les decisions cap a consensos, es fan seguiments i avaluacions auto-crítiques, es fan jocs de dinamització amb sectors no associats, hi ha construccions col·lectives d'auto-diagnòstics i tallers de propostes concretes i mobilitzadores, tallers de futur, etc.

Però tot aquest ampli ventall de tècniques (utilitzades en algunes metodologies participatives) les han apreses més alguns col·lectius professionals que els propis moviments socials i els polítics de partits. I açò és un

problema. Un/a tècnic o equip professional parla amb un polític inquiet (però sobrecarregat amb les seues reunions de partit i d'administració) i acorden fer algun procés participatiu. El pes real el duen els tècnics, que apliquen les seues metodologies més o menys segons allò que sàpiguen. Són com “torts en el regne dels cecs”, i encara que no ho facen molt bé superen amb certa facilitat les formes tradicionals en les que quasi ningú es fia. A més com els polítics no solen assabentar-se molt d'aquestes noves formes sempre se'ls pot tirar la culpa de què estan paralitzant el procés si no ix tan bé com deuria. I certament hi ha molts polítics que els encanta parlar de participació, però quan es passa a algunes tècniques i mètodes que no controlen s'esglaïen i no volen cedir ni una mica d'autonomia cap els moviments.

Certament hi ha bastants contradiccions entre l'estructura administrativa (no pensada per a la participació ni de la ciutadania ni dels/les tècnics) i les noves formes de metodologies de base. No poques experiències es paralitzen quan es canvia el professional o al/la política que prengué la iniciativa. O bé algun tècnic/a “segresta” com a pròpia l'experiència en quan domina algunes tècniques, sense entendre la lògica de fons que apunta a les democràcies participatives. Arrastrem molts vicis de les formes i estils patriarcal, competitiu i autoritari, també entre els que ens anomenem progressistes o alternatius. Malgrat tot existeixen ja suficients casos experimentals per a demostrar, encara que siguen pocs, que estes noves formes funcionen millor que les tradicionals en quasi totes les comunitats.

Què es pot fer?

I els moviments socials, i les associacions i col·lectius alternatius? Hi ha de tot, per exemple podem veure als “hereus de la transició”, als “antagonistes de la globalització”, als “caça-subvencions”, i als “innovadors que barregen”. Els “hereus de la transició” encara segueixen amb allò que aprengueren en aquells anys però sense renovar-se, i pensant que la gent ha d'anar a les associacions a veure l'heroi que ells són, en compte d'eixir a escoltar el que hi ha al carrer i els nous plantejaments d'altres xarxes i sectors no organitzats. Contar les batalles de la transició espanta més que atrau a sectors nous, i a més a més, en la transició no ho feiem tan aburrit com ara ho contenen alguns. Hi havia bastant innovació, assemblees obertes,

quasi res de reglaments, i allò partidari era necessàriament clandestí. Algunes associacions de veïns, per exemple, sembla que comencen a canviar i a mostrar-se menys partidistes i amb noves formes participatives, però encara són minoria.

Des de la lluita contra l'OTAN, des dels moviments “okupes”, ràdios lliures, etc. hi ha una nova generació de moviments la referència de la qual ja no és la “transició” si no la globalització o mundialització capitalista. Aquestos col·lectius, en general, estan molt desconnectats de les administracions i de les associacions tradicionals, però també de les noves metodologies participatives, de les que desconfien per provenir moltes vegades de sectors professionals o administratius, i perquè a més a més no fomenten l'enfrontament directe amb el sistema. No tots els col·lectius són iguals, hi ha una bona part que no en tenen prou amb el seu avantguardisme crític-crític, que els pot aïllar de la gent per les seues pràctiques de vegades sectàries. Bastants estan barrejant-se amb altres col·lectius, en plataformes, fòrums o processos comunitaris, aportant crítiques molt interessants que desborden les formes tradicionals d'aplicar la participació ciutadana, i que així també contribueixen a desenvolupar les metodologies participatives.

Clar que també existeixen bastants associacions, ong's, col·lectius, etc. “caça-subvencions”. En principi no està mal, doncs el diner públic no té perquè ser gastat per una administració burocràtica com li done la gana en base a les poques idees dels seus polítics. Es preferible que conflueixen moltes iniciatives per a subvencions i ajudes al “tercer sector” no lucratiu i no governamental. El problema apareix quan no es compleixen eixes iniciatives i finalitats, sinó que aquest medi s'acaba per convertir en el principal fi. Tot es canvia de vegades per a arrebregar la subvenció i sobreviure, i més a més açò duu a la baralla entre col·lectius, a les influències amb els partits, i fins a xicotetes o grans corrupteles. A vegades inclús s'usen tècniques anomenades participatives per a què es justifiquen algunes pràctiques sectàries o corporatives, però açò és anar en contra de les lògiques de fons, que deuen fer transparent el procés i desbordar els estils nocius que encara hi ha en algunes associacions.

En un camp de col·lectius i associacions tan ample hi ha també altres posicions de “iniciatives mixtes” que procuren barrejar formes tradicionals i noves, i que les ajudes serveixen per a processos transparents i col·lectius.

Barrejar tot açò no és garantia de res, però saber aprofitar algunes tradicions d'assemblees, festes, o comissions de treball obertes i eficients, no ha de ser negatiu. Barrejar açò amb una crítica fundada de la globalització capitalista com a base dels problemes que hi tenim, sembla un bon exercici de salut mental, encara que tampoc siga suficient per arribar a la gent i a la seua vida quotidiana. Agafar les subvencions i exigir transparència i participació col·lectiva en les decisions sobre com i per què es concedeixen és també un bon exercici democràtic. No sols existeixen associacions patriarcal amb líders que exerceixen com a tals, no sols existeixen col·lectius sectaris tancats en les seues veritats narcisistes, la majoria intenten altres formes encara que no sàpiguen bé per on tirar.

Entre els tècnics i polítics és més fàcil i freqüent que es donen els estils de poca participació, perquè les seues pròpies estructures burocràtiques són patriarcal, sectàries, i molt proclius als clientelismes, corporativismes, etc. les metodologies participatives encara hui en dia poden vindre des d'instàncies oficials o professionals, tenen molt més sentit si provenen dels propis moviments socials. Si hui en dia es frenen o es desnaturalitzen no és sol perquè algun professional o polític en contribueix, sinó sobretot perquè els moviments socials no les estan reclamant, i mostrant-les com que són camins que ens poden dur a les democràcies de base:

1. Totes les metodologies “noves” són sistematitzacions apreses en els propis moviments socials, que és on han nascut, de vegades des d'experiències particulars, però que s'han anat generalitzant. Alguns professionals que estem amb els moviments hem contribuït a esta tasca. Per això, és imprescindible que els moviments es doten dels seus propis sistemes de reflexió i d'auto-formació. En la col·laboració entre moviments socials i professionals conscienciats hi ha una gran potencialitat que ja es demostrà per a altres finalitats en la transició política.
2. Davant la confusió dels polítics, professionals i les pròpies associacions, els moviments poden posar les seues pròpies estratègies amb major legitimitat sobre la participació que ningú. Són els que poden desbordar amb creativitat a les burocràcies i a els elitismes, com sempre ho han fet històricament. El que hi haja algun polític i alguns professionals que siguen sensibles a açò no és el comú. Allò habitual és que els polítics defensen la seua representativitat com exclusiva, i com si no haguera altres legitimitats que el vot, i els professionals és normal que defensen el seu lloc de treball com si sol ells saberen del tema. Són els moviments els qui tenen que recordar-los que tan uns com altres deuen estar al servei de les necessitats construïdes col·lectivament per la pròpia gent.
3. Es tracta d'un llarg camí que s'està iniciant en tot el món amb el canvi de segle. La generació del 68 va donar alguns passos en la direcció de superar les democràcies elitistes dels partits tradicionals, tant com criticar les burocràcies de planificació estatalista. Però encara segueixen bipartidismes en USA i Europa amb gran desconfiança de les seues poblacions, o les burocràcies de la Xina o Iran controladores de la població. En algunes democràcies i a la manera de Porto Alegre, Villa el Salvador o Cotacachi; o en l'Índia amb el model de Kerala..., van apareixent nous referents, i el Fòrum Social Mundial ha sigut capaç de mostrar que alguna cosa s'està movent.

Per a molts és un camí ple de trampes, incert... però creatiu. En tot cas és l'escenari per a les lluites polítiques i socials d'aquest segle, i és on ens sembla a alguns que paga la pena implicar-se i innovar amb els col·lectius que estan apostant per tot açò.

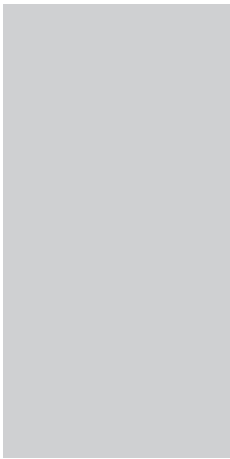
El CPFPA Francesc Bosch i Morata augmenta les seues instal·lacions amb intenció de fer Formació Professional

La visita d'ahir i la presentació al públic de l'ampliació del CPFPA Francesc Bosch i Morata per part de l'alcalde i diferents regidors va senyalar alguns dels objectius de futur. Per un costat, els problemes d'espai es subsanen en part; d'altre, l'oferta es podrà ampliar (...) L'alcalde, Alfonso Rus, es va comprometre ahir a recolzar davant de la conselleria la demanda d'una oferta de FP en el centre, que completaria a la que ofereixen els IES i La Costera (...) Rus ha posat èmfasi en que les instal·lacions "han donat vida al nucli històric" de Xàtiva, aportant "un fluxe de gent important" i possibilitant "que es dignifique" l'educació i formació de persones joves i adultes. (LEVANTE, 4 de febrer de 2014).

Antonio Navarrete			
Loles Saez	Rafa Aguado	Ramon Navarro	JuanMiguel
Quique Climent	Eugeni Lloret	Juan Colomer	

l'ullal 19

tercera època

revista del cpfpa
francesc bosch i morata
xàtiva
maig 2014

Serafin. P.